

AMALIY BEZAK SAN'ATI MASHG'ULOTLARIDA TALABALARNING BADIIY-IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH MODELI

D.T.Xaytmetov

*Kamoliddin Behzod nomli Milliy rassomlik va
Dizayn instituti Amaliy bezak san'ati kafedrasini mudiri*

Annotatsiya

Mazkur maqola amaliy san'at mashg'ulotlarini o'qitish jarayonida talabalarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish modeli, zamonaviy yondashuvlar, pedagogik texnologiya-ta'limning rejalashtiriladigan natijalariga erishish jarayoni tafsiloti, Ta'lim-tarbiya jarayonini to'g'ri tashkil etishga qaratilgan.

Аннотация

Данная статья представляет собой модель совершенствования методики развития художественно-творческих способностей учащихся в процессе обучения занятиям прикладным искусством, современные подходы, педагогическую технологию-детализацию процесса достижения планируемых результатов обучения, направленную на правильную организацию учебно-воспитательного процесса.

Annotation

This article is a model for improving the methodology for the development of artistic and creative abilities of students in the process of teaching applied arts, modern approaches, pedagogical technology-detailing the process of achieving planned learning outcomes aimed at the correct organization of the educational process.

Калит сўзлар: kasbiy ta'lim, innovatsiya, kompetensiya, badiiy va pedagogik mahorat, amaliy san'at.

Ключевые слова: профессиональное образование, художественно-педагогическая компетентность, инновация, декоративно-прикладное искусство.

Key words: vocational education, innovation, artistic and pedagogical competence, innovation, arts and crafts

Ўзбекистон таълим тизимида янги 3-ренессанс даврида чуқур таркибий ва мазмунли ўзгаришлар рўй бермоқда, бу олий ўқув юртларида талабаларни тайёрлашнинг барча соҳаларига, шу жумладан бадий таълимига ҳам таъсир кўрсатмоқда.

“Биз устозни отадай улуғ деб билган, доимо ардоқлаган маърифатпарвар халқнинг вакилларимиз. Мен ҳам ўқитувчи, муаллим деганда ўзим учун энг азиз

ва ҳурматли бўлган, зиёли ва замонавий, самимий ва меҳрибон инсонларни тасаввур қиламан. Чунки ҳаммамизга ҳам шу муаллим сабоқ ва таълим бериб, меҳрибон ота-оналаримиз қаторида тарбиялаган, – деди давлат раҳбари йиғилиш аввалида. – Бугунги кунда Ўзбекистоннинг янги тараққиёт даври пойдеворини яратяпмиз. Бунда бизнинг энг яқин кўмакчиларимиз устоз ва мураббийлар, илмий ва ижодкор зиёлилардир.”

Жамият ривожланиб, янги ижтимоий-иқтисодий шароитларда ёш кадрларга бўлган талаб, шунингдек мутахассисларни тайёрлашга бўлган еҳтиёж сезмоқда. Бу ўқув мақсадларини шакллантиришга ҳам, ўқув жараёнининг мазмунини аниқлашга ҳам, тегишли усул ва воситаларни танлашга ҳам таъсир қилади.

Ҳозирги илмий-техник тараққиётнинг таъсири ходимнинг интеллектуал меҳнатининг улушига ҳам, унинг фаолияти таркибидаги ижодий элементларнинг улушига ҳам таъсир қилади. Шунинг учун замонавий жамият бўлажак мутахассисдан нафақат чуқур касбий билимларни, маълум кўникма ва малакаларни, балки ижодий фаолиятни амалга оширишга чуқур тайёргарликни ҳам талаб қилади.

Бадиий ижодкорликни энг муҳим касбий хусусият ва инсонга тез ўзгарувчан ижтимоий шароитларга мослашиш, кўникиш ва тобора кенгайиб бораётган ахборот майдонида ҳаракат қилиш имконини берувчи зарур чора тадбирлар сифатида кўриб чиқиш мумкин.

Амалий безак санъати машғулотларида талабаларнинг бадиий-ижодий қобилиятларини ривожлантириш тизимли ёндашувни талаб қилади ва талаба шахсининг ёши ва индивидуал хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда олий таълим муассасаларида ўқиш жараёнида муваффақиятли амалга оширилиши мумкин.

Бўлажак мутахассиснинг бадиий-ижодий қобилиятларини ривожлантириш жараёнида асосий улуш ўқув материални ишлаб чиқиш орқали амалга оширилади. Афсуски, кўп ҳолларда ўқитиш амалиётида қўлланиладиган ахборот ва репродуктив усуллар талабанинг ижодий қобилиятлари ва фазилатларини тўғри ривожланишига имкон бермайди. Бу мутахассислик фанларни ўқитишга ҳам тегишли. Талабалар кўпинча ўрганилаётган тушунчаларнинг қонуниятларини тушунмайдилар, олган билимлари билан эркин ишлашни билмайдилар. Кўриб чиқиладиган ҳодисаларнинг моҳиятига кирмасдан, фақат тайёр билимлардан фойдаланиш одати ривожланади. Талабалар тадқиқот вазифаларини бажаришда қийинчиликларга дуч келишади, ўз ишларини таҳлил қилишни, хулосалар чиқаришни билишмайди, олинган натижаларнинг аҳамиятини, улардан ижодий фойдаланиш имкониятларини кўрмайдилар.

Ҳозирги даврда Амалий безак санъатини ўқитишда энг аввало ўқитувчининг шахсига, касбий фаолият давомида бажариши керак бўлган функцияларга қўйиладиган талабларнинг ўзгариши кузатилмоқда. Замонавий

таълимда бадиий-ижодий фаолиятни амалга оширишга қодир, иждодий шахс фазилатларига ега, ушбу фаолиятни амалга ошириш учун билим, кўникма ва кўникмаларни шакллантирган, ривожланган рефлексив жараёнлар ва инновацион фикрлаш услуби бўлган мутахассис устозлар керак.

Ўзбек олимлари К.Гулямов, Б.Байметов, А.Сулаймонов, С.Булатов, Н.Толипов, Қ.Қосимов, Б.Орипов ва бошқаларнинг илмий тадқиқот ишлари иждодий фаолият муаммосига бағишланган бўлиб, унда бадиий таълимга оид масалалар кўриб чиқилган ва у билан боғлиқ бўлган ақлий жараёнларнинг динамикаси, шунингдек, таълим ва тарбия методикаси илмий асосланган.

Амалий безак санъатини ўқитишда таълим-тарбия мазмуни, мақсад ва вазифалари даврлар ўтиши билан кенгайиб бориши натижасида унинг шакл ва усуллари ҳам такомиллашиб бормоқда. Ҳозирги инсон фаолиятининг асосий йуналишлари шу фаолиятдан кўзда тутилган бадиий таълимдаги мақсадларни тўлиқ амалга ошириш имкониятини берувчи яхлит тизимга, янги технологияларга айланиб бормоқда. Ҳозирги замон илмий-техник инқилоб босқичининг характерли хусусиятларидан бири жамият ҳаётининг барча жабхаларини компьютерлаштиришдан иборатлиги касбий ва шу қаторда Амалий безак санъати машғулотларида ҳам педагогик фаолиятнинг таркибини кескин ўзгартиришни келтириб чиқаради. Таълим тизими барча бўғинларининг ахборот технологияларидан фойдаланиши таълимнинг ахборотлашувида кундалик талабни келтириб чиқаради, бу эса, ўз навбатида, барча олий ўқув юртининг талабаларига янги ахборотлар муҳитида бемалол ўқий олиб, кўникмаларни ўзлаштиришни талаб этади. Педагогик технология тушунчаси XX-асрда пайдо бўлди ва турли ривожланиш босқичларидан ўтиб келмоқда. Дастлаб бу тушунча 1940 - йиллардан 50-йиллар ўртасигача “Таълим технологияси” деб қўлланилиб, ўқув жараёнида техника воситаларидан фойдаланишни ифода қилган. 80-йилларнинг бошидан педагогик технология деб таълимнинг компьютерли ва ахборот технологияларини яратишга айтилган.

Адабиётлар рўйхати:

1. Лапчинская И.В. Развитие художественно-творческих способностей студентов вуза в процессе профессиональной подготовки. 2005. 204-ст
2. Gulyamov K.M., Mirsanov U.M., Djurayev D.D. Rastr grafikasi Asoslari. O‘quv qo‘llanma/-Toshkent.: “Xalq nashriyoti”. 2022. 160 b.
3. Миронов, Б.Б. Современные требования в области подготовки специалистов музыкально-инструментального искусства / Б.Б. Миронов // Молодой ученый. – 2014
4. Ишмухаммедов Р. Инновацион технологиялар ёрдамида таълим самара-дорлигини ошириш йўллари. -Т.: Низомий номидаги ТДПУ, 2005.
5. Замонавий таълимнинг ташкилий ва илмий-методик муаммолари” мавзусида Респуб. илмий-амалий анжуман материаллари. Т.: ОПИ-2005.
6. Қосимова З. Таълим технологиялари. –Т.: Тафаккур қаноти, 2014